

SYLABUS – OPIS ZAJĘĆ/PRZEDMIOTU

I. Informacje ogólne

1. Nazwa zajęć/przedmiotu:

Biologia populacji subfosalnych

2. Kod zajęć/przedmiotu:

3. Rodzaj zajęć/przedmiotu (obowiązkowy lub fakultatywny): fakultatywny

4. Kierunek studiów: Biologia, studia stacjonarne

5. Poziom studiów (I lub II stopień, jednolite studia magisterskie): II stopień

6. Profil studiów (ogólnoakademicki / praktyczny): ogólnoakademicki

7. Rok studiów (jeśli obowiązuje): I

8. Rodzaje zajęć i liczba godzin (np.: 15 h W, 30 h CW):

Wykłady: 10 godzin

Ćwiczenia: 20 godzin

Konwersatoria: 15 godzin

9. Liczba punktów ECTS: 4

10. Imię, nazwisko, tytuł/stopień naukowy, adres e-mail prowadzącego zajęcia

prof. UAM dr hab. Marta Krenz-Niedbała, martak@amu.edu.pl

dr Sylwia Łukasik, lukasik@amu.edu.pl

11. Język wykładowy: polski

12. Zajęcia/przedmiot prowadzone zdalnie (e-learning) (tak [częściowo/w całości] / nie): nie

II. Informacje szczegółowe

1. Cele zajęć/przedmiotu

1. Zaznajomienie z interdyscyplinarnymi ujęciami badań populacji subfosalnych.
2. Poznanie możliwości badawczych różnych dziedzin nauk przyrodniczych zajmujących się populacjami subfosalnymi.
3. Zaznajomienie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu badań ludzkich populacji subfosalnych.
4. Zapoznanie z metodyką badań populacji szkieletowych.
5. Przekazanie wiedzy o wyznacznikach stanu biologicznego i ekologicznego ludzkich populacji subfosalnych.

2. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (jeśli obowiązują)

Podstawowa wiedza z zakresu anatomii układu kostnego, ewolucji człowieka i ekologii ogólnej. Zalecany wcześniejszy udział w module Metody badań populacji szkieletowych.

3. Efekty uczenia się (EU) dla zajęć i odniesienie do efektów uczenia się (EK) dla kierunku studiów

Symbol EU dla przedmiotu	Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia EU student/ka:	Symbole EK dla kierunku studiów
Efekt_01	potrafi omówić procesy formowania się źródeł przyrodniczych na stanowiskach antropologicznych i archeologicznych	K_W01, K_W07, K_W11, K_U03, K_U07, K_K01
Efekt_02	umie zinterpretować ekologiczne i tafonomiczne aspekty znalezisk subfosalnych oraz wnioskować o ich paleobiologii, środowiskach depozycyjnych oraz procesach post-depozycyjnych	K_W07, K_W09, K_U02, K_U07
Efekt_03	potrafi objaśnić podstawowe pojęcia i założenia stosowane w badaniach biologii i ekologii ludzkich populacji subfosalnych	K_W02, K_W07, K_W09, K_U03, K_U06, K_U07, K_U08, K_K01
Efekt_04	dysponuje odpowiednią wiedzą, aby omówić metody eksploracji i dokumentacji szczątków kostnych według standardów antropologicznych	K_W14, K_U01, K_K01
Efekt_05	potrafi opisać układ kostny człowieka, rozróżnić i rozpoznać poszczególne kości szkieletu ludzkiego,	K_U06, K_U07, K_K01, K_W11

	scharakteryzować ich budowę oraz wykazać różnice pomiędzy budową kości człowieka i innych dużych ssaków	
Efekt_06	posiada wystarczającą wiedzę i umiejętności, aby scharakteryzować i zastosować metody badawcze oraz techniki pomiarowe i opisowe wykorzystywane do rekonstrukcji cech biologicznych osobnika na podstawie szkieletu ludzkiego	K_W11, K_W13, K_W14, K_W16, K_U01, K_U06, K_K03, K_K06
Efekt_07	potrafi przedstawić koncepcję stresu w biologii i możliwości wykorzystania ludzkich szczątków kostnych podczas rekonstrukcji warunków życia w przeszłości	K_W07, K_W09, K_W11, K_U03, K_U07, K_K01
Efekt_08	posiada wiedzę w zakresie interdyscyplinarnego ujęcia badań populacji subfossylnych	K_W01, K_W02, K_W03, K_W07, K_W10, K_W11, K_W14, K_U01, K_U02, K_U03, K_U04, K_U07, K_K01, K_K02, K_K03, K_K04

4. Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się (EU) z odniesieniem do odpowiednich efektów uczenia się (EU) dla zajęć/przedmiotu

Treści programowe dla zajęć/przedmiotu	Symbol EU dla zajęć/przedmiotu
Antropologia, archeologia, bioarcheologia – interdyscyplinarność badań populacji subfossylnych.	Efekt_09
Możliwości poznawcze dziedzin nauk przyrodniczych, badających populacje subfossylne: antropologii biologicznej, antropologii sądowej, osteologii, prymatologii, genetyki, ekologii, archeozoologii, archeobotaniki, palinologii, dendrologii, entomologii i chemii.	Efekt_01, Efekt_09
Zapis działalności człowieka w środowisku przyrodniczym - główne kierunki i możliwości badań.	Efekt_02, Efekt_03
Tafonomia: procesy przed- i podepozycyjne wpływające na stan zachowania ludzkich szczątków kostnych.	Efekt_03, Efekt_04
Biologia ludzkich populacji subfossylnych: eksplorowanie szczątków kostnych podczas wykopalisk, opis szkieletu - podstawowe terminy, rekonstrukcja cech biologicznych osobnika na podstawie szkieletu i morfologiczne reakcje na warunki życia w populacjach pradziejowych.	Efekt_03, Efekt_04, Efekt_05, Efekt_06, Efekt_07, Efekt_08
Ekologia ludzkich populacji subfossylnych.	Efekt_03, Efekt_04
Praktyczne aspekty badań ludzkich populacji subfossylnych: metody makroskopowe i mikroskopowe oraz obrazowanie trójwymiarowe.	Efekt_07, Efekt_08

5. Zalecana literatura

Wydawnictwa książkowe (wybrane fragmenty wskazane przez prowadzącego)

- Allison P.A., Bottjer D.J., (ed): Taphonomy: Bias and Process Through Time, Springer, Berlin, 2011.
- Aufderheide A.C., Rodriguez-Martin C.: The Cambridge Encyclopedia of human paleopathology, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.
- Bielicki T.: Mały słownik antropologiczny, Wiedza Powszechna, Warszawa, 1976.
- Bochenek A., Reicher M.: Anatomia człowieka. T. I, PZWL, Warszawa, 1969, 1990, 2007.
- Buikstra J.E., Ubelaker H.D. (ed.): Standards for Data Collection from Human Skeletal Remains, Arkansas Archeological Survey Research Series No. 44, Fayetteville, 1994.
- Campbell B.: Ekologia człowieka. Historia naszego miejsca w przyrodzie od prehistorii do czasów współczesnych, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa, 1995.
- Dybova-Jachowicz S., Sadowska A.: Palinologia, Wyd. Instytutu Botaniki PAN, Kraków, 2003.
- Haglund W.D., Sorg M.H.: Forensic Taphonomy. The Postmortem Fate of Human Remains, CRC Press, Florida, 1997.
- Jerszyńska B. (red.): Współczesna antropologia fizyczna. Zakres i metody badań, współpraca interdyscyplinarna. XI Warsztaty Antropologiczne, Sorus, Poznań, 2008.

10. Kaczorowska E., Draber-Mońko A.: Wprowadzenie do entomologii sądowej, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk, 2009.
 11. Kwiatkowska B.: Mieszkańcy średniowiecznego Wrocławia. Ocena warunków życia i stanu zdrowia w ujęciu antropologicznym, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 2005.
 12. Lasota-Moskalewska A.: Archeozoologia. Ssaki, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 2008.
 13. Lityńska-Zajac M., Wasylikowa K.: Przewodnik do badań archeobotanicznych, Wyd. Sorus, Poznań, 2005.
 14. McMinn R.M.H., Hutchings R.T., Pegington J., Abrahams P.P.: Kolorowy atlas anatomii człowieka, Wydawatelstvo Slovart, Solis, Bratislava, Warszawa, 1994.
 15. Mysza A.: Rekonstrukcja budowy somatycznej człowieka na podstawie wybranych cech szkieletu, Wyd. Naukowe UAM, Poznań, 2007.
 16. Piontek J.: Biologia populacji prądziejowych. Zarys metodyczny, Wyd. Naukowe UAM, Poznań, 1999.
 17. Raup, D.M., Stanley, S.M.: Podstawy paleontologii, PWN, Warszawa, 1984.
 18. Strzałko J., Henneberg M., Piontek J.: Populacje ludzkie jako systemy biologiczne, PWN, Warszawa, 1976.
 19. Strzałko J., Ostoja-Zagórski J.: Ekologia populacji ludzkich. Środowisko człowieka w pradziejach, Wyd. Naukowe UAM, Poznań, 1995.
 20. White T.D., Folkens P.A.: The Human Bone Manual, Elsevier Academic Press, Burlington, 2005.
 21. Wolański N.: Ekologia człowieka. T. 1. Wrażliwość na czynniki środowiska i biologiczne zmiany przystosowawcze, Wyd. Nauk. PWN SA, Warszawa, 2006.
6. Informacja o tym, gdzie można zapoznać się z materiałami do zajęć, instrukcjami do laboratorium, itp.
Materiały do zajęć są zamieszczone na stronie internetowej koordynatora modułu. Dodatkowo przygotowany został autorski quiz do nauki on-line anatomii szkieletu ludzkiego.

III. Informacje dodatkowe

1. Metody i formy prowadzenia zajęć umożliwiające osiągnięcie założonych EU (proszę wskazać z proponowanych metod właściwe dla opisywanego modułu lub/i zaproponować inne)

Metody i formy prowadzenia zajęć	
Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień	TAK
Wykład konwersatoryjny	TAK
Wykład problemowy	
Dyskusja	TAK
Praca z tekstem	
Metoda analizy przypadków	
Uczenie problemowe (Problem-based learning)	TAK
Gra dydaktyczna/symulacyjna	
Rozwiązywanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych)	TAK
Metoda ćwiczeniowa	TAK
Metoda laboratoryjna	
Metoda badawcza (dociekania naukowego)	
Metoda warsztatowa	
Metoda projektu	TAK
Pokaz i obserwacja	TAK
Demonstracje dźwiękowe i/lub video	
Metody aktywizujące (np.: „burza mózgów”, technika analizy SWOT, technika drzewka decyzyjnego, metoda „kuli śniegowej”, konstruowanie „map myśli”)	
Praca w grupach	TAK

2. Sposoby oceniania stopnia osiągnięcia EU (proszę wskazać z proponowanych sposobów właściwe dla danego EU lub/i zaproponować inne)

Sposoby oceniania	Symbole EU dla przedmiotu

	Efekt_1	Efekt_2	Efekt_3	Efekt_4	Efekt_5	Efekt_6	Efekt_7	Efekt_8
Egzamin pisemny								
Egzamin ustny								
Egzamin z „otwartą książką”								
Kolokwium pisemne	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK		TAK	TAK
Kolokwium ustne								
Test								
Projekt	TAK			TAK			TAK	TAK
Esej								
Raport								
Prezentacja multimedialna								
Egzamin praktyczny (obserwacja wykonawstwa)	TAK			TAK		TAK	TAK	
Portfolio								

3. Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem	45
Praca własna studenta	
Przygotowanie do zajęć	15
Czytanie wskazanej literatury	10
Przygotowanie pracy pisemnej, raportu, prezentacji, demonstracji, itp.	10
Przygotowanie projektu	15
Przygotowanie pracy semestralnej	0
Przygotowanie do egzaminu / zaliczenia	25
SUMA GODZIN	110
LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA PRZEDMIOTU	4

4. Kryteria oceniania wg skali stosowanej w UAM

Wykład

Warunkiem zaliczenia zajęć jest pozytywna ocena z kolokwium. Kolokwium obejmuje zagadnienia omawiane na wykładach. Kolokwium pisemne ma formę mieszaną i składa się z pytań testowych jednokrotnego wyboru, oraz pytań otwartych, wymagających krótkich odpowiedzi tekstowych.

Kryteria oceny:

- bardzo dobry: student wykonał kolokwium w zakresie powyżej 90%
- dobry plus: student wykonał kolokwium w zakresie 81-90%
- dobry: student wykonał kolokwium w zakresie 71-80%
- dostateczny plus: student wykonał kolokwium w zakresie 61-70%
- dostateczny: student wykonał kolokwium w zakresie 51-60%
- niedostateczny: student wykonał kolokwium w zakresie poniżej 51% poprawnych odpowiedzi

Konwersatorium

Na konwersatoriach obecność jest obowiązkowa. Studentka/student ma prawo do jednej usprawiedliwionej nieobecności na konwersatoriach.

Zaliczenie konwersatoriów następuje na podstawie wykonania zadań z zakresu treści modułu, spełniających wymogi podane przez prowadzącego, np. przygotowanie i zreferowanie plakatu naukowego.